

Міністерство освіти і науки України
Управління культури і туризму Рівненської обласної державної адміністрації
Рівненська обласна наукова універсальна бібліотека
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра культурології

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ

Альманах наукового товариства «Афіна»
кафедри культурології РДГУ

Випуск 9

Засновано у 2003 році

Издатель
Возень

Рівне - 2010

УДК 008:168.522
ББК 71.0
А 43

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ: Альманах наукового товариства «Афіна» кафедри культурології. – Випуск 9. – Рівне: видавець О. Зень, 2010. – 170 с., іл., табл.

Головний редактор:

Виткалов В.Г. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри культурології РДГУ (голова редколегії)

Редакційна колегія:

Афанасьєв Ю.Л. – доктор філософських наук, професор НАКККиМ (Київ)
Баканурський А.Г. – доктор мистецтвознавства, професор Одеського національного політехнічного університету
Воробйов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор РДГУ
Граб О.В. – кандидат мистецтвознавства, доцент РДГУ
Дем'янчук О.Н. – доктор педагогічних наук, професор Волинського національного університету ім. Лесі України
Жилюк С.І. – доктор історичних наук, професор РДГУ
Коваль Г.П. – доктор педагогічних наук, професор РДГУ
Кралюк П.М. – доктор філософських наук, професор НУ «Острозька академія»
Круль П.Ф. – доктор мистецтвознавства, професор Прикарпатського національного університету ім. В.Стефаника
Кушнарєнко Н.М. – доктор педагогічних наук, професор ХДАК
Поніманська Т.І. – кандидат педагогічних наук, професор РДГУ
Постоловський Р.М. – кандидат історичних наук, професор РДГУ
Стоколос Н.Г. – доктор історичних наук, професор РДГУ
Троян С.С. – доктор історичних наук, професор РДГУ
Швецова-Водка Г.М. – доктор історичних наук, професор РДГУ
Яремко-Супрун Н.О. – доктор мистецтвознавства, професор РДГУ

Рецензенти:

Арцишевський Р.А. – доктор філософських наук, професор Волинського національного університету ім. Лесі України
Брилін Б.А. – доктор педагогічних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського

Науковий редактор – **проф. Виткалов В.Г.**

Упорядники випуску – **проф. Виткалов В.Г.**, доц. **Ярощук В.П.**

ISBN 978-966-2096-94-1

Редакція не завжди поділяє точку зору автора.
За точність наведених цитат, імен, прізвищ, дат відповідальність несуть автори.

Друкується за рішенням вченої ради
Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 10 від 25.06.2010 р.)

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації, серія КВ № 15561-4033 Р.
Зареєстровано Міністерством юстиції України, наказ № 1489/5 від 18.08.2009 р.*

ISBN 978-966-2096-94-1

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2010
© Рівненська обласна наукова бібліотека, 2010

Джерельні приписи

1. Мицько І.З. Острозька слов'яно-греко-латинська академія (1576-1636) / І.З.Мицько. – К., 1990.
2. Лларіон Митрополит. Фортеця Православ'я на Волині Свята Почаївська Лавра. – Вінніпег, 1961.
3. Петров Н.И. Предисловіе / Н.И.Петров // Пчела Почаевская. Свято-Успенская Почаевская Лавра, 2000.
4. Шевченко В. Острозька Академія – цитаделя православного духа. Її діяльність у контексті релігійних уподобань фундатора та полемічної творчості Герасима Смотрицького і Василя Суразького / В.Шевченко // Визвольний шлях, 2001. - Кн. 2.
5. Петров Н.И. Предисловіе / Н.И.Петров // Пчела Почаевская. – Почаев, 1884; Свято-Успенская Почаевская Лавра, 2000.
6. Кулиш П. О значенні прп. Іова Почаевскаго игумена в історії русської життя / П.Кулиш // Газета Гатцука. – 1875. – № 47.
7. Лларіон Митрополит. Вказ. праця.
8. Інститут рукопису Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського (далі – ІР НБУ). – Ф.231. – №132. – 43 арк.
9. Антонович С. Короткий історичний нарис Почаївської Успенської Лаври / С.Антонович. – Крем'янець на Волині, 1938.
10. Лларіон Митрополит Вказ. праця.
11. Петрушевич А.С. Историческое известие о древней Почаевской обители чину Св. Василя Великаго и типографіи ея / А.С.Петрушевич // Галичанин, 1863. – Кн.1. – Вып.3-4.
12. ІР НБУ. Ф.231. – № 54. – 6 арк.
13. Ісаєвич Я.Д. Братства та їх роль у розвитку української культури / Я.Д.Ісаєвич. – К., 1966.
14. Библия, сиречь Книги Священнаго Писанія Ветхаго и Новаго Завета. – Почаєвъ, 1798.
15. Державний архів Тернопільської області. – Ф.258. – Оп.1. – Спр.387.
16. Сказаніе о Преподобном Феодоре князе Острожском. – Почаєвъ, 1876. Тучемский М. Сторожевой замок князей Острожскихъ въ городе Остроге, Волинской губерніи, в современном нам состояніи. – Почаєвъ, 1907. – 16 с. та ін.
17. Острозька Академія XVI-XVII ст. - Острог, 1997.
18. Блудова А. Воспоминание о Почаевской Лавре / А.Блудова // Виленский вестник, 1868. – № 114.
19. Муравьев А.Н. Почаевская Лавра и Острожское братство / А.Н.Муравьев. – Киевъ, 1871. – 74 с.

Резюме

Розглядаються особливості розгортання культурного життя в Острозі та Почаєві упродовж XVII-XVIII століть.

Ключові слова: мистецьке життя, Волинь, Почаїв, Острог.

Summary

The features of development of cultural life are examined in Fish-fork and Pochaevi during XVII – XVIII ages.

Key words: artistic life, Volin', Pochaiv, Jail.

УДК 7 (477.81) «1950/1970»

Виткалов С.В.

аспірант Київського національного університету культури і мистецтв

Художня ініціатива у волинському краї: спроба реконструкції

Сьогодення в українській державі, на жаль, вирізняється часто свідомим ігноруванням уваги до культурного досвіду попередньої доби, забуттям всього позитивного, що забезпечувало свого часу населенню відносно спокійне і яскраве у культурно-виховному контексті життя, а державі – виконання запланованого у сфері матеріального виробництва і толерантне населення. Утім, часто вітчизняний досвід стає предметом посиленої уваги та активно використовується представників інших культур, як це сталося, приміром із творчою спадщиною А.С.Макаренка, яку вивчає і намагається пристосувати до своїх умов увесь цивілізований світ, чи Миколи Островського, чия творчість залишається у полі зору високорозвинених країн – США, Японії, Росії чи Китаю.

З іншого боку, вивчення культурно-мистецької спадщини української держави в історичній ретроспективі передбачає її активне дослідження й на регіональному рівні. Адже матеріали, що зберігаються в місцевих музеях та архівах та час від часу оприлюднюються

на численних науково-практичних конференціях, дають змогу відтворити культурний поступ населення у найскладніші його періоди, позитивні і негативні аспекти цього руху. А отже стимулюють до пошуку подальших шляхів розвитку того чи іншого культурного явища. І ця конференція є тому яскравим підтвердженням.

Не є виключенням повоєнна доба. Предметом нашої уваги є аматорська художня діяльність, активно підтримувана усіма політичними структурами в 50-70-ті роки ХХ століття. Саме в ній, на думку тодішніх партійних керівників республіки, були закладені величезні виховні можливості, що давали змогу із найменшими фінансовими затратами одержувати досить значний культурно-ідеологічний та виробничий ефект у роботі із досить складним за соціально-психологічними характеристиками населенням Західної України.

Розпад радянської політичної системи значною мірою сприяв згортанню відповідних досліджень культурно-мистецької проблематики. Проте частину того культурного досвіду, що був накопичений у 30-50 чи 70-ті роки минулого століття, можна і в сучасних умовах із користю використовувати у творчій діяльності із різними соціально-демографічними групами населення, адже бажання щось роботи самому, а не лише бути пасивним споживачем духовного продукту навіть найвищої якості, одвічно закладене у людській природі. І саме на цьому й робили наголос відповідальні за організацію культурно-освітньої діяльності, що розгорталася упродовж майже 80 років ХХ століття в умовах СРСР.

Зазначена вище проблематика ще не стала предметом детального аналізу у всеукраїнському контексті і не виведена в окремий об'єкт вивчення, хоча непоодинокі розвідки зустрічаються у періодичній пресі західних областей [1], різноманітних наукових збірниках, статті яких є, як правило, фрагментами дисертаційних робіт [2] або увійшли до матеріалів монографічних досліджень переважно місцевих авторів [3]. Підтвердженням цієї актуальності є і науково-практична конференція, в матеріалах якої і публікується ця розвідка. Тому подальша розробка окресленої проблематики стане, на нашу думку, добрим підґрунтям для підготовки більш ґрунтовних монографічних праць, спрямованих на заповнення невідомих або відкриття незаслужено призабутих сторінок вітчизняної культурної практики.

У перші повоєнні роки художня самодіяльність (аматорство – у сучасній транскрипції) й надалі активно використовується державними структурами як дієвий засіб підвищення художньої освіти місцевого населення та ефективна форма впливу на його суспільну свідомість. Адже західноукраїнські терени ще понад десятиліття продовжують залишатися ареною військового протистояння. Тож у краї здійснюються широкомасштабні заходи, спрямовані на відродження саме аматорського театрального руху, пам'ятаючи ще класичний вислів Н.К.Крупської (відповідальної за діяльність Народного комісаріату освіти та культурно-дозвіллеву сферу у перші роки становлення радянської політичної системи) про те, що населення мислить образами. Тому для нього таким доступним і зрозумілим залишається мистецтво театру. Адже умовність оформлення вистави, достатньо зрозумілий, часто афористичний текст, видовищність, наявність політично вивіреного репертуару та інші організаційно-політичні заходи давали змогу значно урізноманітнити і спрямувати у певне русло вільний час особливо сільського жителя, який фактично залишався поза межами впливу художньої культури і у той же час був важливим носієм національно-культурних традицій. Про це переконливо засвідчують й архівні матеріали, що зберігають інформацію про діяльність установ культури Рівненщини (ф. Р-84, ф. Р-192, ф. Р-597, ф. Р-478) та місцева періодика («Зміна», «Червоний прапор» й окремі районні газети).

Так, зокрема, протоколи засідань журі районного огляду сільської художньої самодіяльності Дубенського району (листопад 1955 року) підтверджують, що серед багато чисельних учасників широкого жанрового розмаїття перше місце в огляді посів театральний колектив с. Варковичі з п'єсою Т.Шевченка «Назар Стодоля», а третє – театральний гурток із с. Ульбарів (Копакі) із виставою «Дай серцю волю – заведе в неволю» [4, арк. 215]. Інші види мистецтва, на думку журі, виявилися менш привабливими сільському глядачу.

Треба відзначити, що театральний рух на Рівненщині має глибокі духовні корені, закладені не лише у приватних аматорських гуртках кінця XVIII століття, наявності меценатів чи шанувальників цього виду мистецтва, а навіть у власних назвах окремих населених пунктів – «Скоморохи», що в Заріччянському та Рівненському районах. Зі створенням «Просвіт» (із другої половини XIX ст.) ця справа в краї була поставлена майже на професійну основу. Певні традиції існували у цьому контексті й у селах Дубенського та Острозького районів. Аналіз тогочасного репертуару художніх колективів засвідчує, що в них переважає класика (Т.Шевченко, Леся Українка, М.Кропивницький), що можна пояснити наявністю класичних професійних зразків, які давали змогу режисерам та подекуди і самим акторам, що бачили подібні вистави у Рівненському, Волинському, Львівському чи інших професійних театрах, відтворити подібні зразки на місцевій аматорській сцені. А з іншого боку, цей час був зовсім не сприятливим для демонстрації зі сцени інших, ніж наперед затверджені художні стандарти. Тож досить помітною залишається тенденція до показу на сцені, так би мовити, «напівправди», використання своєрідної езопової мови, обумовленої обставинами радянської доби. Однак скоріше всупереч драматичній першоснові, ніж завдяки їй, чималій кількості драматичних колективів і акторам-аматорам вдавалося створити досить переконливі, життєві художні образи. І на самодіяльній сцені це робити було навіть простіше.

Досить часто аматори використовували репертуар й сучасних авторів, що давало їм добру нагоду бути, так би мовити, «першопрохідцями». Принаймні глядачі подібних вистав не мали у своїй уяві певних сценічних зразків, а отже актори виступали таким чином у ролі митців, незаангажованих художніми стереотипами («Не тією стежкою», «Ой у полі нивка», «Чорний змії» тощо), як це засвідчують творчі роботи згаданого вже Варковицького драматичного гуртка [5, арк. 405] чи виконання багатьох музичних зразків місцевих авторів, про що йдеться у звітах співробітників-інструкторів обласного Будинку народної творчості.

У той же час, як уже акцентувалося, у зазначений період й надалі у репертуарі усіх театральних колективів краю домінує класика другої половини XIX століття. Це підтверджують знову ж таки звіти районних відділів культури за обраний нами період, зокрема згаданих вже Дубенського та Острозького, як найбільш «театральних» районів області [6]. На цьому особливо наголошує і місцева преса [7], постійно пропагуючи досвід кращих. Ця, переважно класика XIX століття із широким етнографічним забірванням, у той же час давала змогу в умовах політичної несвободи зосереджувати увагу акторів і глядачів на, хай обмеженому, утім національному чинникові.

Переглядаючи репертуарні афіші тієї доби, годі сподіватися зустріти там твори М.Куліша, М.Ірчана, І.Дніпровського, Я.Мамонтова, В.Винниченка та ін. Усі вони були вилучені із репертуару через звинувачення їх авторів в антинародності, «буржуазному націоналізмі», принаймні Рівненський державний обласний архів зберігає достатньо красномовний матеріал стосовно заборони до постановки таких художніх зразків [8]. Все це звужувало коло діючого репертуару і в ньому помітно переважає класика, на якій зростало не одне покоління молодих аматорів.

Однак збільшення кількості театральних гуртків стає поширеним явищем. Подібні якісні тенденції досить вдало корелюються і з кількісними показниками. Приміром, якщо у 1957 році на Дубенщині функціонувало 47 драматичних гуртків, у роботі яких брало участь 722 учасники, то вже в 1959 році їх кількість майже подвоїлась: 87 гуртків та, відповідно, – 1393 учасників [9].

І ще одна досить помітна тенденція цієї доби. Якщо у перші повоєнні п'ять років аматори беруть для постановки здебільшого одноактні п'єси сучасних (затверджених репертуарними радами) авторів, то через певний час (із набуттям досвіду, художньої майстерності, поглибленням навчальної студійної роботи та й художньої культури загалом), вони все частіше звертаються до багатоактних п'єс. І подібні зрушення в аматорському мистецтві спостерігається не лише на Дубенщині, але й інших регіонах республіки.

Найкращим в Острозькому районі області у звітний період залишався театральний гурток Острозького РБК, заснований ще 1939 року, який в окреслений період активно займається й культурним обслуговуванням сільського населення, що стає однією з підстав за «...внесок у розвиток художньої самодіяльності присвоїти йому звання «Самодіяльного народного театру» [10]. Активно і ефективно працюють й інші театральні структури цього району: в селі Коростов (кер. - І.Шереметинська), с. Оженіно (кер. - П.Кийко), с. Межиричі (кер. - Р.Шпак) [11, арк. 10]. Названі вище керівники розгортають широку навчальну діяльність із підвищення теоретичного та практичного рівня учасників, проводять постійні дискусії стосовно роботи актора над роллю, навчають основам гриму тощо, часто перевершуючи свої творчі можливості, а обласний Будинок народної творчості всіляко цьому сприяє, надсилаючи у села своїх методистів-інструкторів. Та й центральні союзні мистецькі часописи постійно акцентують увагу на необхідності надання допомоги аматорам майстрами професійної сцени.

Так, Коростовський театральний гурток здійснив вдалу спробу відтворити у супроводі струнного оркестру навіть оперу М.Лисенка «Наталка Полтавка». З цією виставою колектив здійснив широку концертну діяльність у селах Здолбунівського району (Гільча, Миротин). Подібною практикою займався й Межирицький драмгурток. Із кожною новою постановкою збільшувалася кількість прихильників й Оженінського драмгуртка в селах Гошанського району. Натомість драматичний колектив Острозького РБК провів успішні гастролі у будинки культури та сільські клуби Мізоцького й Здолбунівського районів Рівненщини та Славутського і Плутнянського районів Хмельницької області [12, арк. 59-62].

Серед інших художніх колективів, що залишили помітний слід на культурній мапі Рівненщини, дитячий драматичний колектив хати-читальні села Вишеньки, драматичний гурток Могілянського сільського клубу під орудою режисера-аматора В.Радчука, згадка про який неодноразово з'являється у звітах району як структури, що вирізняється професійним підходом до розв'язання мистецьких питань та активною діяльністю, спрямованою на культурне обслуговування місцевого населення [13, арк. 115-116]. Інакше кажучи, виїзди на гастролі в інші населені пункти були досить поширеною формою художнього руху серед аматорів окресленої доби і сприяли не лише підвищенню загальної культури населення, але й впливали на професійну майстерність місцевих аматорів.

Саме діяльність вищезазваних та інших, їм подібних художніх колективів, спонукала залучення до аматорства все більшої кількості представників різних соціально-демографічних груп. Щорічні огляди, що стали характерною рисою доби, це достатньо переконливо фіксували. Якщо в кущовому огляді 1955 року взяло участь 23 гуртки, які об'єднали 186 учасників, то вже через чотири роки (1959 р.) Острожчина репрезентувала 52 драматичних колективи, в яких брали участь 727 осіб. На районному огляді 1959 року найкращими визнано драмгуртки сіл Могіляни, Бадів, Моща та ін. [14, арк. 115]. Ці цифри досить важливі у певному співставленні. Якщо, приміром, у Волинській області (майже тожній за всіма соціально-культурними показниками до Рівненщини) на початок 1945 року функціонувало 200 гуртків художньої самодіяльності, що об'єднували понад 1000 учасників, то вже на 1 квітня 1946 року їх нараховувалося понад 520, а кількість учасників у них за рік майже потроїлась. У Рівненській області у цей же період функціонувало 550 аматорських колективів (5000 учасників) [15, 255]. Та й мережа клубів, при яких зосереджувалися ці колективи, також зростала досить швидкими темпами. Лише у першу повоєнну п'ятирічку не тільки в краї, а й по республіці кількість клубних закладів збільшилася на 10 тис. одиниць і до кінця 1950 року становила майже 700 тис. установ, з яких 26,7 тис. функціонувала у сільській місцевості [16; 288]. Попри низку негативних (відомих сьогодні) моментів в їх діяльності, треба віддати належне державі, яка не шкодувала коштів на численні організаційні заходи: установи культури в плановому порядку повинні були застосовувати різноманітні художні форми, спрямовані на розкриття виробничої тематики, висвітлювати досвід кращих, постійно дбати про організацію раціонального дозвілля місцевого населення. Проте й матеріально-технічні питання цих закладів теж розв'язувалися

достатньо оперативно. А на виробництві, в окремих сільськогосподарських структурах створюються пересувні бібліотеки, пункти для видачі книг тощо; по усіх великих підприємствах Львова, Івано-Франківська, Рівного та інших західноукраїнських міст введено до штатного розпису навіть посади інструкторів із художньо-масової роботи, режисерів художньо-масових заходів. Це, безперечно, швидко дало свій позитивний результат. Інакше кажучи, значні кошти вкладалися державою у розбудову культурної інфраструктури країни. Так, за рахунок державного бюджету за п'ять перших повоєнних років було побудовано 4.345 шкіл, частину з них – методом народної будови. І ці цифри різко контрастують із розбудовою національного шкільництва в умовах сьогодення, коли, приміром, у Закарпатській чи Рівненській областях до початку нового навчального (2009-2010) року бракувало по 60-70 шкіл у кожній, а половина із наявних потребують належного ремонту, адже збудовані ще в середині минулого століття. Протягом 2009 року в Україні планувалося відкрити всього 26 шкіл; а введено в експлуатацію лише 18; при цьому було закрито (аварійність, відсутність дітей шкільного віку тощо) понад 200 шкільних закладів [17]. Та й наявні освітянські програми («Шкільний автобус», «Забезпечення молодших школярів підручниками», створення належних умов у групах продовженого дня, якісних підручників з історії України, або ясного розуміння яким має бути навчальне навантаження сучасного школяра чи студента тощо) залишають сьогодні бажати кращого.

Важливим чинником, що забезпечував високий рівень аматорства в обраній для розгляду нами період, слід вважати й міцну його методичну базу. Йдеться про систему методичного керівництва аматорського руху в особі районних будинків культури (РБК), обласних Будинків народної творчості (ОБНТ) по всій її управлінській вертикалі (республіканські та всесоюзний) та друком значної кількості фахової періодики (часописи: «Клуб», «Клуб и художественная самодеятельность», «Культурно-просветительная работа», бібліотечки «На допомогу художній самодіяльності» та понад 40 серій різноманітних репертуарних збірників). Центральні видавництва «Искусство» (Москва, Ленінград) та «Мистецтво» (Київ) публікують збірники «Самодеятельный театр» (24 випуски на рік), «Сегодня на клубной сцене» та ін. Спеціально для аматорів друкуються тематичні збірники: «Вокально-инструментальные ансамбли», «Мелодии и ритмы для ВИА» тощо. Репертуар для художньої самодіяльності можна було знайти і в серіях збірників «Молодежная эстрада», про що йшлося у попередніх публікаціях [18]. А журнал «Клуб и художественная самодеятельность» згодом почав друкувати у кожному числі платівку їх записами різноманітних музичних заставок, що часто використовувалися у клубній практиці. Чимало було написано для урізноманітнення вільного часу й місцевими авторами і активно використовувалося в аматорській творчості. ОБНТ на своїх семінарах всіляко поширював ці доробки. Зрозуміло, що все подавалося під відповідним кутом зору і мало на меті розв'язання певних державних програм, ідеологічних настанов, проте навіть у такому варіанті воно значно впливало на формування у населення високої духовної культури, шанобливого ставлення до книги, театру, інших видів культурної творчості.

Жодним чином не ідеалізуючи минуле, наголосимо, що будь-яка справа чи культурний процес, яким охоплюються певні групи населення, повинен, на нашу думку, належним чином контролюватися; потребує хоча б мінімальної організаційно-фінансової підтримки. Особливо коли йдеться про становлення молодого покоління, яке згодом продовжить справу розбудови держави. Виховане на чужих, часто антигуманних зразках, залишене без належної опіки держави, годі сподіватися, що воно почне плекати та продукувати власну культурну традицію, зразки якої ці люди фактично не бачили. Тому пошук нових форм культурно-мистецького впливу на молодь і їх активне культивування сьогодні – запорука заможного, спокійного нашого майбутнього. Але повернемося до подальшого розгляду проблеми.

Із різним сальдо розголосу подібна практика (культурного обслуговування населення) проводиться і в інших районах Рівненщини (с. Велике поле Березнівського району або в Сарненському – де діє 18 гуртків [19, арк. 162] та Рівненському районах [20, арк. 164].

Цікаві художні постановки здійснюють аматори сіл Кричильськ, Кузьмівськ, В.Мидськ Степанського району (тепер – Сарненський). За десять аналізованих років у їхньому репертуарі з'явилося понад нових 75 п'єс, що є також достатньо переконливим показником творчої активності і спроможності цих колективів та їх режисерів [21, арк. 83].

Із подібною активністю та дещо іншим («Номенклатурна одиниця», «Серйозний Митько», «Три пари туфель», «Капелюхи», «Заручини» та ін.) репертуаром працюють драмгуртки Деражненського (тепер – Костопільського) району. (Названий вище репертуар взятий до постановок ними у 1955 році – С.В.). А загалом у цьому районі у згаданий період діяло 18 драмгуртків, у роботі яких брав участь 201 актор [22, арк. 28].

У підтвердження, посилаючись на дані місцевих архівів, зосереджених у фонді Рівненського обласного Будинку народної творчості, наведемо таку статистику: якщо у 1953 році в області діяло 819 гуртків із кількістю учасників у 10.700 осіб, то у 1957 році їх було 836 (11.417 учасників), а в 1958 році – 845 гуртків і 11.300 учасників [23]. Тож можна як загодно ставитися до цієї статистики, проте значно кориснішими, на нашу думку, є участь у будь-якій формі художньої аматорської діяльності із навіть незначним її культурним ефектом, ніж бездумне вештання вулицями нічного міста чи будь-яка інша асоціальна форма проведення вільного часу.

Зважаючи на брак кваліфікованих кадрів керівників в усіх сферах життєдіяльності західноукраїнських теренів, зокрема й аматорської сцени, цю справу перебирає на себе сільська інтелігенція – шкільні вчителі, лікарі, тощо або ветерани культурно-освітнього руху, які сформувалися свого часу у мистецьких колективах «Просвіти», «Руської Бесіди» та їх філій і вижили в добу сталінських репресій. Тому навіть той класичний репертуар, який бачив місцевий глядач у їхньому виконанні (інтерпретації) мав певні відмінності у тлумаченні образів, символіці постатей, художньому оформленні сцени тощо, ніж це відбувалося, приміром, у той же час на сценах аматорських чи професійних колективів Півдня або Сходу України і змінити ситуацію у цьому плані були не в змозі жодні інструкції, що надходили з районних будинків культури, обласних Будинків народної творчості тощо, керівники яких досить часто були й самі вихідцями із цих же теренів. Та й номенклатурні кадри, як правило, направлялися у повоєнний період у більш «відповідальні», на думку влади, ділянки – освіту, економіку, силові структури. Місцевим залишалася лише сфера дозвілля, яка, на щастя, виявилася згодом теж досить важливою і впливовою у справі формування не лише духовної культури, але й історичної пам'яті та національної свідомості. Приміром, у 1946 році з 16.129 номенклатурних посад у західних областях України корінними мешканцями було замінено лише 13% (у Волинській обл. – 10%, Івано-Франківській – 7,6%, Рівненській – 12,6%). У той же час в обласних відділах культурно-освітніх закладів регіону з 61 керівної посади місцевим вихідцям належало лише 2, у районах із 310 співробітників місцеві посідали тільки 18% [24; 257].

У перші повоєнні роки всі завідувачі обласними відділами народної освіти та їх заступники на західноукраїнських теренах були членами ВКП (б) і всі виключно із східних областей (які не знали ні специфіки краю, фактично не враховували у своїй діяльності релігійності місцевого населення, певну його консервативність у ставленні до інокультурних впливів та запровадження форсованими темпами нових форм культурно-дозвілєвої практики). Серед 79 інструкторів обласних відділів культури місцеві жителі склали лише 31 (39,2%), а серед 247 завідувачів міськими і районними відділами – лише 21 (8%). Як правило, місцеві кадри виконували лише обов'язки завідувачів сільськими клубами, хатами-читальнями, сільськими бібліотеками, що становило загалом 85-90% від усіх працівників галузі [25; 258]. Проте саме це, як уже наголошувалося, і створювало певну особність сфери культури західноукраїнських теренів загалом. Адже місцеві кадри й забезпечували збереження національних культурних традицій у сфері шкільництва, музичного, театрального, вокально-хорового аматорства, спілкування тощо. Часто вони самі або їх близькі родичі тією чи іншою мірою були пов'язані з національно-визвольним рухом, пам'ятали про його учасників і намагалися поширити цю

інформацію в середовищі аматорів, незважаючи на усі можливі перешкоди цьому.

Аналіз доступної нам інформації доводить, що навіть у цей, досить складний ідеологічно час, у роботі театральних аматорів помітно вирізняються певні тенденції. Якщо репертуар театральних колективів Дубнівського та Острозького районів складається переважно з класики ХІХ – першої половини ХХ століття, то Костопільські драмгуртки здебільшого працюють із сучасною одноактною п'єсою [26, арк. 72, 76, 83]. Сучасний, яскраво політично забарвлений репертуар («Комсомольська лінія», «Колгоспні солов'ї») складає основу творчої діяльності низки гуртків Сарненського району. Проте в кожного із них в роботі наявні і п'єси А.Чехова, О.Островського («Без вини – винні»), а також М.Кропивницького, І.Карпенка-Карого, І.Франка тощо, що виявляється своєрідним показовим аспектом вірності українській сценічній традиції та забороні творів вітчизняних авторів авангардного спрямування.

Здійснений нами аналіз, на жаль, не дав можливості встановити, в якому районі області більше переваги надавалося виключно сучасному репертуару, і навпаки – класиці. Сучасну п'єсу залюбки сприймали як жителі сіл Великий Житин, Нової Любомирки, Верховівська, так і глядачі Корецького РБК або сіл Висоцьк чи Дюксин [27, арк.4-7].

Взагалі 50-60-ті роки ХХ століття – зоряний час для театральних аматорів західноукраїнських теренів. І хоча самодіяльній сцені явно бракувало високоякісних п'єс, різноманітні експерименти (від конкурсів на сучасну одноактну п'єсу до постановки кожної дії однієї, визначеної наперед конкурсним журі вистави, художніми колективами з іншого району), справляли безперечно, велике враження на глядача і стимулювало його прихід до художніх колективів [28; 48-57]. А все це стало можливим завдяки тій титанічній праці, яку проводили ще у 30-х роках представники (інспектори) Вищого музичного інституту ім. М.Лисенка на чолі зі С.Людкевичем у його (інституту) філіях, починаючи від Тернополя, Бережан, Самбора та інших західноукраїнських містечок, покращуючи таким чином й культурну атмосферу української периферії, і формуючи високу національну самосвідомість та історичну пам'ять місцевого населення [29; 546-588].

Ще однією позитивною рисою у стимулюванні розвитку аматорства у той час були постійні (щорічні) декілька денні семінари для керівників театральних гуртків, які проводили співробітники ОБНТ, як і тижневі (в обласних центрах), тримісячні та шестимісячні (у Києві) курси з підвищення кваліфікацій творчих працівників, що ставали саме наприкінці 50-початку 70-х років ХХ століття характерною ознакою становлення й функціонування аматорства та підвищення його ролі у житті українського суспільства. Організована із залученням професіоналів високого ґатунку та мистецького авторитету, подібна практика певною мірою компенсувала, як уже наголошувалося, брак мережі спеціальних художніх закладів, фахової інформації, посилювали інтерес до аматорства (адже художні керівники гуртків мали змогу спілкуватися із відомими фахівцями, пізнати секрети їх майстерності тощо) і давала змогу багатьом керівникам самодіяльних колективів здійснювати стажування на базі професійних мистецьких структур України. А численні заохочувальні заходи виключно морального спрямування (премії, грамоти, дипломи, почесні звання аматорським колективам) ставали ще одним важливим стимулом для удосконалення і розширення сфери впливу дозвілля на ціннісні орієнтації місцевого населення.

Результатом творчої діяльності драматичних гуртків Рівненщини стало формування на базі окремих із них агітаційно-культурних (художніх) бригад – ще одного, досить мобільного осередку, який мав чималі виховні можливості засобами мистецтва. Започатковані свого часу (1925 рік) при Московському інституті журналістики, такі колективи ефективно діяли і в с. Опариси Радивилівського району (кер. – Т.В.Савчук) [30, арк. 98] та інших районах області і мали чималий суспільно-культурний ефект у ліквідації багатьох негативних аспектів у житті та побуті тогочасного населення. Взагалі наявність у західноукраїнському селі хорového чи драматичного гуртка у 50-70-ті роки вважалася необхідною культурною нормою [31, арк. 115], так само, як і відвідування церкви чи виступи мандрівних мистецьких аматорських колективів.

Час від часу, зважаючи на брак художніх керівників-професіоналів, очолювали подібні осередки й самі учасники – колгоспники, обліковці ферм, місцеві керівники, робітники без будь-якої фахової підготовки. І лише бажання щось робити самому швидко допомагало таким колективам досягти успіху, як це помітно (за звітами ОБНТ), приміром, у Демидівському районі на прикладі драматичного колективу с. Вербень [32, арк. 35]. І такі колективи обслуговували не лише своє село, але й з успіхом сприймалися глядачами Козинського, Берестецького районів Волинської області та міст Рівного і Дубно.

А місцева періодика (приміром, «Радянське життя» – с. Хрінники Демидівського району) із захопленням розповідала, у підтвердження, про майстерну гру вчителів місцевої школи – Шевченка та Марченка, колгоспного радиста і технічного робітника клубу Пачковського й Антонюка, обліковця Д. Солов'я, підсилюючи таким чином потяг до громадської активності. Цей гурток, – відзначав кореспондент, із радістю чекали жителі сіл Рудка та Війниця [33, арк. 44]. І саме за 1957 рік 113 постановок здійснили 29 драмгуртків у такому невеличкому районі Рівненщини, п'єси яких переглянули 21. 735 глядачів. Під їхнім впливом народжується подібна діяльність й у селах Вовничі, Свищів, Лопавше та ін. [34, арк. 67]. Збережені матеріали це демонструють повною мірою [35].

Зрозуміло, що висока відвідуваність художніх гуртків, як і реакція на пропоновані вистави, концертні програми тощо, обумовлювалася і недостатньо високим загально-культурним рівнем населення, браком мережі спеціальної художньої освіти, вільного часу, а також присутністю на сцені родичів, близьких людей і т.ін. Однак і бажання щось робити самому, а це в першу чергу надавала культурно-дозвілєва мережа, не можна було відібрати у тогочасних установ культури.

Тому аматорське мистецтво Рівненщини протягом зазначеного періоду виявляє сталу тенденцію до подальшого розширення кількості колективів та їх учасників, поглиблення студійної (навчальної) роботи над роллю, акторською майстерністю, художнім оформленням вистав, спробою виходу за межі визначених стандартів в інтерпретації сценічних образів тощо. І що особливо важливо – залученням до художніх колективів молоді, що згодом докорінно змінить духовний клімат західноукраїнського села.

Чимала кількість аматорських колективів хоча й не досягає особливих творчих результатів, проте залишається важливою формою організації культурно-дозвілєвої діяльності місцевого населення і, власне, самих учасників, адже певним чином формує не лише їх ціннісні орієнтації, історичну свідомість тощо, але й театральну культуру, а отже стає важливим чинником у подальшому сприйнятті мистецької інформації. Втім, від аматорства іншого і не вимагають.

І хоча проаналізовані нами архівні дані і наявна статистика мають чимало хиб, обумовлених тенденціями радянської епохи загалом, розвиток аматорства в обраний період є беззаперечно позитивним явищем і достатньо яскраво репрезентував волинський край, як і державу загалом в очах світового співтовариства. Причини захоплення саме театральним мистецтвом можуть бути різними. Адже прагнення до перевтілення у людини, як відомо, мало місце на всіх етапах історичного розвитку людської цивілізації. Повоєнний період демонструє стійке бажання після років лихоліть своєрідного катарсису, в якості якого і виступає художня культура, зокрема пісня, танець, театральне мистецтво; і в них повною мірою відбивалося художньо-образне ставлення народу до дійсності. Тому у перші повоєнні роки й так швидко відновили свою діяльність ті аматорські колективи, що творчо працювали ще у довоєнний період, незважаючи на складні суспільно-політичні обставини та організаційно-матеріальні чинники. Згодом з'являються все нові художні осередки, які вносять у розвиток театральної культури новий струмінь – і в репертуар, і в рівень акторської гри, і в символіку образів та художнє оформлення вистав. Тож, можливо, ще один сплеск аматорства слід очікувати нам у недалекому майбутньому і в цьому чи не найважливіша відповідальність лягає на представників методичних структур – науково-методичні центри народної творчості та РБК. Рівненський ОЦНТ, принаймні, уже почав цю роботу.

Інакше кажучи, високий рівень художньої культури сучасного західноукраїнського

населення, його шанобливе ставлення до зразків національної спадщини та висока активність у відвідуванні концертів чи культурних програм професійних мистецьких колективів, особливо народного плану, широкі культурні ініціативи в регіоні початку ХХІ століття тощо є, на наше переконання, безпосереднім результатом впливу художнього аматорства, широко розгорнутого в регіоні у попередній період.

Художня аматорська творчість в усіх її формах вияву сьогодні повинна спонукати управлінські структури галузі, особливо її методичні служби в особі обласних центрів народної творчості, РБК, періодичну пресу, митців, науковців тощо більш уважно ставитися до проблем аматорів, адже цей вид діяльності з певною корекцією на час та критичним його переосмисленням зможе й надалі забезпечувати значній кількості населення добру форму культурної самореалізації, формування відповідного духовного середовища у волинському краї та й країні загалом. Адже забуття власного історичного досвіду завжди обертається на шкоду справі.

Джерельні приписи

1. Див.: відповідні розділи зб. «Новини краєзнавчої літератури». Поточні бібліографічні покажчики за 1991-2009 роки, що регулярно друкуються обласними науковими бібліотеками України, зокрема й Рівного.
2. Див., приміром, матеріали наук. зб.: «Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку: наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету». Вип. 7-14. – Рівне: РДГУ, 2004-2009; «Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: наукові записки РДГУ. Вип.8-15. – Рівне: РДГУ, 2003-2009».
3. Див.: Черепанин М.В. Музичне життя Галичини (друга половина ХІХ – перша половина ХХ століття) / М.В.Черепанин. – К.: Вежа, 1997. – 328 с.; Шиманський П.Й. Музичне життя Волині першої половини ХХ століття: монографія / П.Й.Шиманський. – Луцьк: Вежа, 2005. – 172 с. та ін.
4. Див.: ф. Р - 597, оп.1. - од. зб.53. - арк. 4, 77, 87, 215,261, 301, 305-306 та ф. 478, оп. 4, од. зб. 52. – арк. 29-32, 35-37, 45-51.
5. Див.: ф. Р - 597, оп.1. - од. зб. 62. - арк. 25, 28,48, 57,72, 76, 84, 102, 105, 130, 115,148, 162, 164-165, 177, 206, 220, 243-244, 263-301, 325, 329, 337, 405.
6. Див.: ф. Р - 597, оп.1. - од. зб. 48. - арк. 59; ф. Р - 597, оп.1. од. зб. 53. - арк. 4, 77, 87, 215, 261, 301, 305-306; ф. Р - 597, оп.1. - од. зб. 94. - арк. 26, 38, 42, 78.
7. Див.: Купріненко Н. Самодіяльність у Смізі / Н.Купріненко // Зоря. – 1958. – 8 трав.
8. Див.: ф. Р - 84, оп. 2. - од. зб. 3. - арк. 4; ф. Р - 84, оп. 2. - од. зб. 10. - арк. 2-4, 14-18, 20-24, 28-30, 33, 35, 39-42, 53, 57; ф. Р-84, оп.2. - од. зб. 13. - арк. 59; Там само. - од. зб. 17. - арк. 1, 5, 16, 18-20, 24, 35, 38; Там само. - од. зб. 24. - арк. 2, 22, 30, 33.
9. Парух К. Кроки у мистецтво / К.Парух // Зміна. – 1981. – 16 трав.
10. Див.: ф. Р - 597, оп.1. - од. зб. 112. - арк. 4, 10-11.
11. Див.: ф. Р- 597, оп.1. - од. зб. 63. - арк. 10-11.
12. Див.: ф. Р - 597, оп.1. - од. зб. 24. - арк. 6, 23, 59-62.
13. Див.: ф. Р - 597, оп.1. - од. зб. 123. - арк. 10, 12, 15, 29-30, 35, 39-42, 55, 65, 83, 107, 115-116.
14. Див.: ф. Р - 597, оп.1. - од. зб. 123. - арк.12, 15 та ін.
15. Див.: Виткалов В.Г. Українська культура: сторінки історії ХХ століття: монографія. Вид.2. Виправлене і доповнене / Володимир Виткалов. – Рівне: Вертекс, 2004. – 640 с.
16. Там само.
17. Див.: місцеву (Рівненську) періодику за 1 вересня 2009 року.
18. Виткалов В.Г. Українська культура: сторінки історії ХХ століття: монографія / Володимир Виткалов. – Рівне: Вертекс, 2004. – С.320-330; Виткалов В.Г. Культурологічна освіта як складова системи підготовки фахівців у контексті суспільно-історичних реалій / В.Г.Виткалов, С.В.Виткалов // Кафедра культурології в структурі Рівненського державного гуманітарного університету: монографічно-довідкове видання. – Рівне: РДГУ, 2009. - С. 5-53; – 223 с.
19. Див.: ф. Р - 597, оп.1. - од. зб. 62. - арк. 25, 28, 48, 57, 72, 84, 102, 105, 130, 148, 162,164-165, 177, 206, 220, 243-244 та ін.
20. Там само.
21. Див.: ф. Р - 597, оп.1. - од. зб. 123. - арк. 10, 12, 15, 29-30, 35, 39-42, 55, 65, 83, 107, 115-116.
22. Див.: ф. Р. 597. - оп.1. - од. зб. 62.
23. Див.: Статистичний звіт Рівненського обласного Будинку народної творчості за 1954 рік // Ф. Р. - 597, оп.1. - од. зб. 64. - арк. 19-22.
24. Див.: Виткалов В.Г. Українська культура: сторінки історії ХХ століття: монографія / Володимир Виткалов. – Рівне: Вертекс, 2004. – 640 с.
25. Виткалов В.Г. Там само.
26. Див.: ф. Р - 597, оп.1. - од. зб. 62. - арк. 25, 28, 48, 57, 72, 76;
27. Див.: ф. Р - 597, оп.1. - од. зб.93. - арк. 4-7.
28. Див.: Бермес І.Лі. Культурно-просвітницькі товариства Дрогобиччини в розбудові мистецького життя регіону. 1900-1939 рр. / І.Лі.Бермес // Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку: наукові записки Рівненсько-

- го державного гуманітарного університету. Вип. 13.- Рівне: РДГУ, 2008. – С. 48-57. - 189 с.
29. Див.: Булка Ю.П. Музична культура Західної України / Ю.П.Булка // Історія української музики. В 6-ти томах, т.4. 1917 - 1941. – К.: Наукова думка, 1992. – 614 с.
30. Див.: ф. Р - 597, оп.1. - од. зб. 105. - арк. 9, 11, 15, 18, 36, 56, 61, 68-69, 78, 82, 89-90, 92, 96, 98, 102-103, 105.
31. Див.: ф. Р - 597, оп. 1. - од. зб. 62. - арк. 25, 28, 48, 57, 76, 84, 102, 105, 115.
32. Див.: ф. Р - 597, оп. 1. - од. зб. 94. - арк. 26, 38, 42, 78, 105, 116, 134, 138.
33. Див.: ф. Р - 597, оп.1. - од. зб. 95. - арк. 32-35, 44, 67, 86.
34. Там само.
35. Див., приміром: Виткалов В.Г. Культурно-мистецьке життя волинського краю: за матеріалами Рівненського обласного державного архіву / В.Г.Виткалов // Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: наук. зап. Рівненського державного гуманітарного університету. Вип. 11. – Рівне: РДГУ, 2007. – С.103-113.

Резюме

Розглянуто особливості функціонування аматорського театру наприкінці 1950-початку 1970-х років на Рівненщині, акцентовано увагу на репертуарній політиці колективів, формах культурного обслуговування місцевого населення, наголошено на важливості збереження культурних здобутків регіону.

Ключові слова: Рівненщина, аматорство, самодіяльний театр, культурно-мистецька діяльність, драмгурток.

Summary

In the article the features of functioning of community theatre are considered on Rivnenschini at the end of a 1950 beginning of 1970, attention is accented on the repertoire policy of collectives, forms of cultural maintenance of population, it is marked importance of maintainance of cultural achievements of region.

Key words: Rivnenschina, amateurness, samodiyal'niy theater, cultural and art activity, dramatic circle.

УДК 0.27.53(477) «.../1990»

Ярощук В.П.

директор Рівненської обласної
наукової універсальної бібліотеки,
кандидат педагогічних наук

До історії становлення обласних універсальних бібліотек

(до 90-х років ХХ ст.)

У час стрімких перетворень, складних соціально-економічних процесів дедалі більшого значення набуває осмислення історичного шляху бібліотечних установ. Вивчення розвитку обласних універсальних наукових бібліотек в історичному аспекті – важлива передумова наукового прогнозування розвитку бібліотечної справи в Україні.

Понад 160 років тому почався процес створення публічних бібліотечних закладів. Вони виникли як губернські публічні бібліотеки. Ідея створення належить Ф.С. Салтикову, автору першого проекту, в якому важлива роль відводилась саме губернським бібліотекам. У своїй праці «Изъявления, прибыточные государству», що була подана Петру I, він пропонував організувати мережу публічних губернських бібліотек - по одній на кожну з восьми губерній. Але реальне розв'язання питання про становлення губернських бібліотек сталося тільки у 1830 року за ініціативою президента Вільного економічного товариства адмірала М.С.Мордвінова.

Друга половина ХІХ ст. в Україні – час появи та становлення публічних бібліотек. Створювалися вони у великих містах України: 1865 – у Кам'янці-Подільському, 1866 – у Києві, Харкові, Житомирі, 1872 – у Херсоні, 1877 – у Чернігові, у 80-ті роки – в Катеринославі, Миколаєві, 1897 – Черкасах, у повітових та земських містах. За даними центрального статистичного комітету в Україні в 1886 р. було лише 111 бібліотечних установ, у той же час на території Росії їх було 729. Розвиток процесу організації публічних бібліотек мав для тодішньої Росії особливе значення. Державні діячі розуміли, що вирішення проблем освіти і розповсюдження культури в такій значній за територією, з великою різноманітністю регіональних особливостей (географічних, економічних, демографічних та інших) державі можна здійснити тільки за допомогою губернських бібліотек.

Зміст

- Виткалов В.Г.** Культурно-мистецькі процеси на волинських теренах в історичній ретроспективі: за матеріалами науково-практичної конференції «Історична Волинь та проблеми духовного відродження України» 3

РОЗДІЛ I. БІБЛІОТЕКИ, АРХИВИ, МУЗЕЇ ЯК ЦЕНТРИ КОНЦЕНТРАЦІЇ
ІНТЕЛЕКТУ НА ВОЛИНСЬКИХ ТЕРЕНАХ

- Ціборовська-Римарович І.О.** Бібліотеки римо-католицьких монастирів Волині XVI-XVIII ст.: історична доля, роль у монастирській діяльності, сучасний стан фондів (за фондами Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського) 9
- Близняк М.** Метрична книга острозького новоміського Свято-Воскресенського храму як джерело з історії Острога XVIII століття 14
- Бондар Н.П.** Кириличні стародруки XVI-XVII століть із фондів Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського, що походять зі збірок Рівного та Рівненщини 18
- Заболотна Н.В.** Побутування почаївських кириличних стародруків на Волині XVIII – початку XIX ст. за покрайніми записами (на матеріалах фондів Відділу стародруків та рідкісних видань Національної бібліотеки України ім. В.Вернадського) 22
- Позіховська С.** До питання формування збірки краєзнавчої літератури XIX століття у фондах Державного історико-культурного заповідника м. Острога 27
- Сажок О.В.** Бібліотека Кричильського Свято-Покровського церковного братства Рівненського повіту Волинської губернії початку XX століття як предмет дослідження 31
- Костюк С.** Стародруки Свято-Успенської Почаївської лаври у Тернопільському обласному краєзнавчому музеї 35
- Булига О.С.** Зв'язки та взаємини Волинських Афін та Волинського Афону 37
- Виткалов С.В.** Художня ініціатива у волинському краї: спроба реконструкції (за матеріалами обласного державного архіву) 40
- Ярощук В.П.** До історії становлення обласних універсальних бібліотек (до 90-х років XX ст.) 49
- Промська О.Л.** Розвиток краєзнавчої метабібліографії в Україні 50
- Грипич С.Н., Семенюк Г.П.** Наукова бібліотека Рівненського державного гуманітарного університету в історичному аспекті 58

РОЗДІЛ II. ВОЛИНЬ У НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ:
ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

- Вихованець В.Й.** «Военно-статистическое обозрение Волынской губернии» – важливе історичне джерело 63
- Кононець П.** Римська монета на території Волині та Волинського Полісся 70
- Якубова Т.А.** Представники української козацької старшини у російсько-турецькій війні 1735-1739 років (за матеріалами фондів НБУВ) 76
- Понагайба А.А.** Археологічні пам'ятки Волинського регіону у ББД «Історична Волинь» Волинської державної обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Олени Пчілки 82
- Михайлова О.В.** Нові видання з історії Волині у фондах НІБУ та їх відображення на веб-сайті «Історична Волинь» 86
- Глушук О.Г., Білявцева О.В.** Культурно-просвітницька діяльність громадських товариств на Західно-Волинських землях 1921-1939 років 88

РОЗДІЛ III. ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНІ ДІЯЧІ ВОЛИНСЬКОГО КРАЮ
В ІСТОРИЧНІЙ РЕТРОСПЕКТИВІ

Брега В.В. Міхал Сервацій Вишневецький – засновник родової книгозбірні Вишневецького палацу на Волині	95
Климчук А.М. Тадеуш Єжи Стецький – дослідник Волині	97
Рева Л.Г. Олена Пчілка в критиці 30-х років ХХ століття: за архівними фондами Національної бібліотеки України ім. В.Вернадського НАН України: М.Фуртак-Деркач	101
Яковишина Т. Законодавче регламентування взаємодії у волинських жіночих середніх навчальних закладах другої половини ХІХ – початку ХХ ст.	108
Швець І. Пастирські та регентсько-дяківські курси на Волині та Україні в період Другої світової війни	114
Гупало С.Л. Призабуті сторінки вітчизняної історії літератури: Ксаверій Прушинський ..	118
Рожко В.Є. «Білі плями» в життєписі Бориса Тена	121
Грищук Т.В. Микола Островський. Загублений в історії	124

РОЗДІЛ IV. ЗАМКОВЕ ТА САДОВО-ПАРКОВЕ МИСТЕЦТВО
ВОЛИНСЬКОГО КРАЮ В КУЛЬТУРНІЙ ПРАКТИЦІ УКРАЇНИ

Кибалюк М.В. Вишневецький парк як приклад садово-паркового мистецтва Волині ..	129
Шиян Л. Вишневецький палацово-парковий комплекс – тип магнатської резиденції Волині ХVІІІ століття	132
Рожко В.Є., Устимчук Ф. Святиня в заплавах Стоходу і Прип'яті	136
Рожко В.Є. Предавня святиня біля витоків Збитеньки	138
Рожко В.Є. Монастир Воскресіння Господнього на Повстанських могилах	141

РОЗДІЛ V. ФОЛЬКЛОРНО-ЕТНОГРАФІЧНІ ТРАДИЦІЇ ВОЛИНИ:
ІСТОРИЧНИЙ КОНТЕКСТ

Лукашук О.В. Німецька колонізація Волині	145
Нємец В.Р. Аналогії та відмінності коровайного обряду на Волині і Поліссі (середина ХІХ – початок ХХ ст.)	147
Черніговець Т.І., Черніговець О. Регіональні особливості купальських культів Волині та Західного Полісся	154
Пархоменко Т.П. Особливості виготовлення сітчастих поясів. Пояс у народних віруваннях і звичаях	158
Хандрук О.О. Виховна система Пласту в контексті розвитку сучасної вітчизняної культури	163

Наукове видання

Актуальні питання культурології

Альманах наукового товариства «Афіна» кафедри культурології
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 9.

Збірник наукових праць

Наукове редагування, коректура – проф. Виткалов В.Г.

Відповідальний за випуск – Виткалов В.Г.

Технічний редактор – Зень О.М.

Адреса редакції: Рівне, вул. С.Бандери, 12.

Рівненський державний гуманітарний університет

Кафедра культурології. Тел. 0-362-22-20-32

Вміщено матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції
«Історична Волинь і проблеми духовного відродження України».

*Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації,
серія КВ № 15561-4033 Р.*

Зареєстровано

*Міністерством юстиції України,
наказ № 1489/5 від 18.08.2009 р.*

Підп. до др. 30.08.2010.

Формат 60x84^{1/8}.

Папір офсетний.

Друк офсетний.

Гарнітура Мусл.

Ум. друк. арк. 19,8.

Обл. вид. арк. 18,3.

Наклад 100 прим.

Видавець О. Зень

Свідоцтво РВ-26 від 6 квітня 2004 р.

33022, м. Рівне, пр. Кн.Романа 9/24;

тел.: 0-362-24-45-09; 0-67-36-40-727

olegzen@ukr.net

Друк: ПП Олейник В.А.

33000, м. Рівне, вул. Вербова, 38/154

тел. 0-362 - 23-17-09

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ РІВНЕНЬСЬКОГО МІСЬКВИКОНКОМУ
УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ ТА ТУРИЗМУ РІВНЕНЬСЬКОЇ ОБЛАДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ
УПРАВЛІННЯ У СПРАВАХ СІМ'Ї ТА МОЛОДІ РІВНЕНЬСЬКОЇ ОБЛАДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ
РІВНЕНЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА КУЛЬТУРОЛОГІЇ

33028, м.Рівне, вул.С.Бандери, 12
телефон кафедри: (0362) 22-20-32
контактний телефон: 8067 8032398

11-12 листопада 2010 року
відбудеться VI Всеукраїнська науково-практична конференція

Духовна культура України: реалії та перспективи

Робота конференції відбуватиметься у секціях:

1. Вітчизняний освітній процес та його методичне забезпечення: здобутки і проблеми
2. Морально-етичні й естетичні проблеми в молодіжній культурі сучасної України
3. Регіональна культурно-мистецька проблематика як предмет наукового дослідження
4. Проблеми викладання історико-культурологічних дисциплін
5. Художній процес в Україні в історико-культурній ретроспективі
6. Бібліотеки, музеї, архіви у справі збереження національної культурної спадщини
7. Культурно-мистецький потенціал Волині в умовах сьогодення.

Заявки на участь у роботі конференції подавати на кафедру культурології РДГУ (Рівне, вул. С.Бандери, 12, каб. 46) до 1 листопада 2010 року.

У заявці повідомити: прізвище, ім'я, по батькові, місце роботи, науковий ступінь, звання для співробітників та прізвище, ініціали студента (факультет, спеціальність), тему доповіді.

Тексти доповідей (у друкованому та електронному варіантах), написані згідно з вимогами до наукових публікацій (див. Бюлетень ВАК України, 2009. - № 3), необхідно передати оргкомітету до 1 листопада 2010 р.

Матеріали конференції будуть опубліковані у випуску №10 Альманаха наукового товариства «Афіна» – «Актуальні питання культурології».

Адреса оргкомітету: РДГУ, вул. С.Бандери, 12, кафедра культурології (каб. 46). Відповідальний за організацію конференції – проф. Виткалов Володимир Григорович 067 8032398. Електронна адреса: sergiy_vsv@ukr.net

ВИМОГИ ДО ПУБЛІКАЦІЙ

До Збірника приймаються статті українською мовою, обсягом до 10 сторінок

Поля: верхнє, праве, лівє, нижнє – 1,5 см.

Редактор: MS Word, Гарнітура: Times New Roman, кегль 14

Міжрядковий інтервал: 1,5.

Зліва друкується УДК, по центру назва статті великими літерами (жирним шрифтом), у правому полі – прізвище та ініціали автора (для викладачів) та прізвище, ініціали, курс, факультет студента; наприкінці тексту - анотація українською та англійською мовами. Список літератури оформляється згідно нових вимог ВАК України.